

ÇEKİRGE BELASI

Dünyadaki karaların beşte birindeki besin tehlikede

Jane LONDON

Tarih çöl çekirgesinin eski zamanlardan beri harap edici saldırılarını kaydediyor. Mısır firavunlarının mezarlarında çekirgelere ait oymalar var. Kutsal kitap çekirge belasından "tek yeşil şey kalmayınca kadar" Mısırlıları ziyaret etti diye bahseder. Kur'an-ı Kerim'de memleketten memlekete uçan çekirge sürüleri "rüzgârın dişleri" diye isimlendirilir.

Bir yaşam veya ölüm savaşı insanlığın en eski düşmanlarından birine karşı veriliyor: çöl çekirgesi.

Uluslararası uzmanlar grubu, dünyanın geniş alanlarına felâket getirebilecek olan bu böceğe karşı birkaç kıtadaki üreme alanlarında savaşıyor.

Milyonlarca insanı hayatta tutabilecek olan besin tehlikede.

Çekirge bazen senelerce kısmen sakin durur. Ondandır sonra hava onların üremelerini hızlandırmaya yardım ettiği zaman, kurgu-bilim boyutlarında bir felâket halini alır.

Son aylar bu yönden kötüydü.

Ve kontrol işlemlerinden kurtulan çekirgeler, geçen senelerdekinden bile daha fazla üredikleri yeni alanlara gittiler. Üreme mevsimi bu ay (Haziran) sona eriyor.

50 Millet Etkilendi

Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Organizasyonu (FAO) Etyopya'dan hareket eden 33 ayrı sürü saptadığını bildirdi. Sürülerin genişliği 5 ilâ 40 mil kare arasında değişiyor. Bunlardan başka daha onyediyedi dev sürü, Etyopya ile sınırı olan Somal'de faaliyet halinde.

FAO uzmanları, sürülerin acil önlem alınsa bile Kenya, Sudan ve Suudi Arabistan Yarımadasına yayıldıklarını uyarıyorlar.

FAO genel direktörü Edouard Sauma, Afrika boynuzundaki patlamalar kontrol edilmezse

Atlantik kıyılarından Himalaya eteklerine kadar 50 ülkenin yara alacağını haber veriyor.

Çekirge tehdidi, çekirgelerin hareket halindeyken hergün kendi vücut ağırlıkları kadar yiyeceğe olan ihtiyaçlarından kaynaklanıyor.

Bir çekirge sadece iki gram geliyor. Fakat bunu esaslı istatistikler ile çarptığınız zaman, problemin büyüklüğü bir korku hikâyesi oluşturur.

Bir sürü 1.000 km. kareyi kaplayabilir ve yoğunluğu kilometre karede 50 milyon ilâ 100 milyon böcek arasında olabilir.

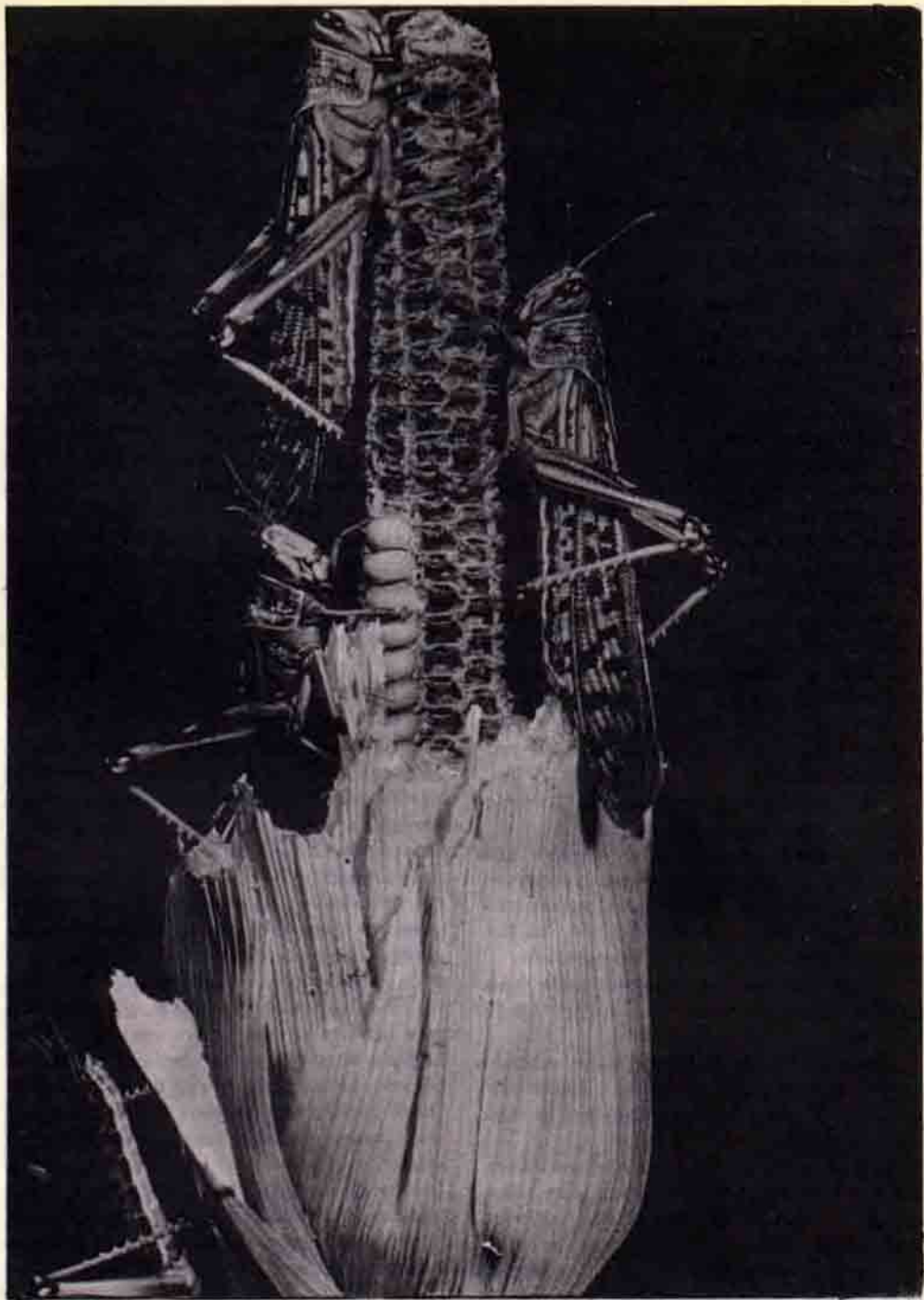
Büyük bir sürü günde 80.000 ton besin yiyebilir. Ve bu da 40.000 insanı bir yıl boyunca doyurmağa yeter.

Çekirgeler yemeseler bile zarar verebilirler. O kadar yoğun bulunurlar ki ağırlıkları ağaçların dallarını kırabilir ve kahve gibi yemedikleri bitkisel ürünleri de tahrip ederler.

Savaş hakkındaki gelişme raporları, bütün dünyadan idare merkezi olan Londra'daki Denizaşırı Zararlı Hayvanlar Araştırma Merkezi'ne geliyor. Bu iş için düzenlenmiş bir binada sürülerin hedefleri, bütün dünyayı içine alan haritalar üzerine işaretleniyor.

Orada Arazi Bölümü Başkanı olan Cliff Ashall, bu işlemi yaparken karşılaşılan bazı güçlükleri açıkladı:

"Gerçekten büyük bir sürü öyle büyüktür ki yerden onu ölçemezsiniz. Böyle bir sürüyü o bölgede çevresinde uçabilecek bir uçak varsa

Karşı sayfada üstteki resim: Yetişkin bir dişi çekirge, (Schistocerca gregaria) bir mısır kabuğunun artıklarını kemiriyor.

Üstteki resim: Fotoğrafta, saldıran çekirgeler bir mısır sapını hemen hemen çıplak bırakarak soyuyorlar.

ölçebilirsiniz." Tanzanya'da bir pilot uçağın pencerelerinden dışarısını bile göremediğini bildirdi.

Geniş Kara Alanları

Savaşlar ve politik kararsızlıklar, Somali Yarımadası gibi çekirge kontrolunda başağrısı olmuş bölgelerde bu işi daha da zorlaştırıyor. Çöl çekirgesi bölgeleri, en rahat zamanlarda bile arazinin bozukluğu yüzünden yaklaşılamaz durumda.

Merkeze ulaşan son FAO raporları şöyle diyor: "Üreme Hindistan, Pakistan, Etyopya ve Sudan'da gelişme halinde. Hindistan, Pakistan ve Etyopya'da birçok sürüler türedi. Kuzey Somali ve Sudan'da zaten bulunuyorlardı. Bir tanesi Suudi Arabistan'a ulaştı.

Felâketin gelişmesindeki ana tehlikeler, Afrika Boynuzu ile Etyopya'daki yaklaşılmaz alanlarda, Kızıl Deniz'e ve Aden Körfezine bitişik kıyı ovaları boyunca ve Pakistan'da Mekran'daki kıyı alanları ile iç kısımlardaki vadilerde ve Güneydoğu İran'da olan üremelerdir."

Merkez'de çok iyi bilindiğinden dolayı birkaç türden sadece birisi olan, dünya kara alanlarının % 20'sini yani 11 milyon mil karelik bir alanı istila edebilecek çöl çekirgesi raporda belirtilmemiştir.

Kuvvetli buldukları bölge, kısmen veya bütün olarak 65 ülkeyi ve dünya nüfusunun onda birini içine alıyor.

Fakat, problemin geleceği üzerinde asılı olan en büyük soru işareti hava şartlarıdır.

Mr. Ashall'ın açıkladığı gibi: "Dieldrin gibi insektisitler (böcek ilacı) çekirge problemini kontrole yardım etti. Fakat, hava şartları hâlâ daha güçlü. Kısa zamanda büyük sürüler oluşturup, bunu da kısa zamanda dağıtabilir.

Hayat devresinin belli zamanlarında hava kuruduğu zaman, Afrika ve Asya'nın küçük alanlarında durup, kümeleşmezler.

Fakat, bu kurak alanlara yağmur düştüğü zaman, adeta bir sel halini alıp, çoğalır. İki ardışık nemli üreme mevsiminden sonra bir sürü olacaktır.

Dişinin yumurta zarfını toprağa bırakmasından sonra, eğer yeterli nem yoksa yumurtalar açılmaz. O zaman küçük yavrunun yaşaması bulabileceği bitkilere bağlıdır. Kısa bir süre için tekrar bu kurak alanlar oldukça nemlenip, uçuş öncesi dönemde bulunan çok sayıda çekirgeye hayatta kalabilme olanağı verebilir.

Üçüncü önemli aşama genç yetişkinlerin yumurtlamağa hazır oldukları zamandır.

Şartlar uygunsa çekirgeler korkutucu oranda çoğalabilirler. Tek bir çekirge, yedi ilâ on gün

sonra tekrar yumurtlamağa hazır olmak üzere bir zarfda 120 yumurta verebilir. Optimum tutsaklık şartlarında, tek bir diş hayatı boyunca 25 zarf vermiştir.

Uçuş öncesi dönem 30-50 gün sürebilir. Esas olarak akşamüstü beslenir, kanatlanmadan önce bile toprak üzerinde günde bir mil yol alabilirler.

Uzun Mesafe Sıçramaları

Sürülerin katedebilecekleri mesafeler hayret vericidir. Çöl çekirgesi için ardışık üremeler arasındaki 1000-3000 millik yolculuklar nadir değildir. Laboratuvarda, rüzgâr tüneli denemelerinde 17 saat sürekli uçabildiler. Gerçek hayatta değişen aktif uçuş ve kanatları oynatmadan kayma ile muhtemelen daha başarılı olurlar. Çöl çekirgeleri tarafından kaydedilmiş en uzun tek uçuş Kanarya Adalarından İngiliz Adalarına kadar 1600 mil idi. 1958'de izlenen bir sürü, Eylül ayında Sudan'da doğdu. Etyopya'dan Somali Cumhuriyeti'ne ve oradan da 1959'da yumurtalarını bıraktığı Kuzeybatı Kenya'ya 3200 mil uçtu. Kuzey Arabistan'dan bir ayda Nijerya'ya doğru 2200 mil yol alan sürüler kaydedildi.

Ziyafet Bekliyor

Saatte 10-12 mil uçabilen çekirgeler, rüzgâr aşağı uçmayı tercih ederler. Böylece genellikle alçaktan esen rüzgârların bulunduğu ve yağmurlu alanlara doğru hareket edip buralarda toplanırlar. Sonuç, onları bekleyen bir ziyafettir.

Çekirgeler sürü halinde oldukları zaman, davranışlarını ve görünüşlerini öyle değiştirirler ki yalnız bir çayır çekirgesi ile sürüler halindeki çekirgelerin gerçekte aynı böcek oldukları sadece 55 yıl kadar önce anlaşılabilmiştir.

Tek başlarına olan çekirgeler, gündüz yerine gece uçarlar. Bir nesil boyu veya daha fazla kalabalık kalırlarsa şekilleri değişir. Renkleri de böyledir. Kalabalık duran uçuş öncesi çekirgeleri (30-50 günlük), yumurtadan çıktıktan birkaç saat sonra kararır, fakat yalnız yetişkinler yeşil kalırlar.

Toprağın uygun işlenmesi, 19. yüzyılın başlarından beri Avrupa'da başka bir tür çekirgeyi silip süpürdü. Bu böceğin diğer kıtalarda da kökünün kazınması için en iyi ümit benzer bir yaklaşımdadır.

Gelecekte olmayacak olan ulaşılması zor çöl ve yarı çöl bölgelerden başka.

SCIENCE DIGEST'ten

Çeviren: Orkun HASEKİOĞLU